

PEYZAJ MİMARLIĞI EĞİTİMİNDE KALİTE YÖNETİMİ VE AKREDİTASYON

Saye Nihan ÇABUK

*Anadolu Üniversitesi, Yer ve Uzay Bilimleri Enstitüsü,
sncabuk@anadolu.edu.tr*

Özet

Yükseköğretimde kalite güvencesi sağlamaya yönelik çalışma ve girişimler her geçen gün daha fazla ön plana çıkmaya ve önem kazanmaya başlamıştır. Bu çerçevede, program akreditasyonu, programların akademik ve idari düzeydeki kalite gereklilikleri karşılanmış bir şekilde tasarlanmasını, sunulmasını ve böylelikle mezunların ilgili meslek alanındaki gerekli tüm asgari bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazanmalarını güvence altına alan önemli bir kalite sağlama aracıdır. Program akreditasyonu, değişen koşul ve ihtiyaçlar çerçevesinde programların sürekli iyileştirilmesini, yükseköğretimde hareketliliğin kolaylaşmasını, öğretim elemanlarının desteklenmesini, rekabetin gelişmesini, toplumun ve sektörün eğitime duyduğu saygı ve güvenin artmasını sağlamaktadır. Bologna Süreci çerçevesinde yükseköğretimde kalite güvencesi sağlamaya yönelik girişimler de aslında gönüllülük esasına dayalı olan program akreditasyonunu neredeyse zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenlerle, başta ABD olmak üzere tüm dünyada uzunca bir süredir yükseköğretim programları, hatta lise düzeyindeki eğitim programları akredite edilmektedir. Ülkemizde ise 2000'li yılların başından bu yana yükseköğretim programlarının akreditasyonuna yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda; mühendislik, mimarlık, eczacılık, fen, edebiyat, tarih, coğrafya, dil, psikoloji programları akredite edilmekte, güzel sanatlar alanındaki programların akreditasyonunu sağlamak yolundaki girişimler devam etmektedir. Diğer yandan, peyzaj mimarlığı programlarının dâhil olduğu bazı yükseköğretim alanlarında akreditasyon sistemi oluşturmaya yönelik çalışmalar yok denecek kadar azdır ya da yavaş ilerlemektedir. Peyzaj mimarlığı programlarının da akredite edilerek farklı fakülteler altında yer alan lisans ve lisansüstü programların asgari gereklilikleri yerine getirilmiş bir eğitim-öğretim sunmalarının sağlanması son derece önemlidir. Bu amaçla yapılacak çalışmalarda, ABD'deki öncü uygulamalar (LAAB akreditasyon ölçütleri ve süreçleri) ve Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu (IFLA) tarafından akreditasyon ve peyzaj mimarlığı eğitime yönelik olarak yayımlanmış kılavuzlar sürecin kolaylaşmasında şüphesiz yol gösterici olacaktır. Bu amaçla, bu makalede, akreditasyon kavramı, yaklaşımları ve peyzaj mimarlığı alanındaki akreditasyon ölçütleri kısaca değerlendirilerek, ulusal bir model oluşturulması için izlenebilecek bir yol haritası ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj mimarlığı eğitimi, akreditasyon, eğitimde kalite güvencesi

QUALITY MANAGEMENT AND ACCREDITATION IN THE LANDSCAPE ARCHITECTURE EDUCATION

Abstract

The works and efforts to provide quality assurance in the field of higher education have become more significant and prominent lately. Within this context, programme accreditation is an important means of designing and launching the programmes with the necessary academic and administrative quality requirements and thus ensuring that the graduates gain all the necessary knowledge, skills and competencies in the field of the profession. Programme accreditation, provides the continuous improvement of the programmes in accordance with the changing environments and needs, facilitation of the mobility in the higher education, support for the faculty, competition improvement and increase in the respect and trust of the society and the sector for the

education. The efforts within the Bologna Process, to establish quality assurance for higher education programmes make the programme accreditation nearly obligatory, which actually is a voluntary process. Because of these reasons, most of the higher education programmes and even high school ones have been accredited all over the world, primarily in USA. In Turkey, on the other hand, the higher education programme accreditation efforts have started in 2000s. Within this context, engineering, architecture, pharmacy, natural sciences, literature, history, geography, linguistic and psychology programmes have been accredited for some time. Moreover, there have been significant attempts to constitute an accreditation frame for the programmes of fine arts. Unfortunately, the efforts to establish an accreditation system for landscape architecture programmes are either quite inadequate or progressing very slowly. It is of great importance to ensure that the undergraduate and graduate landscape architecture programmes, which are mostly distributed under different faculties, provide education opportunities meeting the minimum requirements in the field. For this reason, pioneer applications in USA (LAAB accreditation processes and criteria) and International Federation of Landscape Architects (IFLA) guidelines on accreditation and landscape architecture education would be helpful for the facilitation of the process. From this point, this paper aims to give information about the concept of accreditation and evaluate the basic accreditation criteria for landscape architecture programmes in order to present a roadmap to develop a national model.

Key Words: Landscape architecture education, accreditation, quality assurance in education.

GİRİŞ

Kalite; amaca, kullanıma, ihtiyaca ve standartlara uygunluktur. Kalite ihtiyaçların karşılanması ve beklentilerin ötesine geçilmesidir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya'nın, Avrupa'daki ve ABD'deki üreticilerle rekabet edebilmek adına başlattığı kalkınma hamleleri, kalite geliştirme çalışmalarında dönüm noktası olmuştur. 1980'li yıllara gelindiğinde Japon firmalar, üretim sektöründe Avrupa ve ABD pazarlarının çoğunda lider konuma gelmişler, bu durum karşısında rekabet gücünü yükseltmek isteyen Avrupalı ve ABD'li firmalar ise Toplam Kalite Yönetimi (TKY) anlayışına yönelmek durumunda kalmışlardır.

Öncü örnekleri üretim sektöründe gözlemlenen kalite geliştirme çalışmalarının, zaman içinde artan bilinç ve beklentilere paralel olarak eğitim de dâhil olmak üzere hizmet sektörü için de kaçınılmaz bir gereklilik olduğu konusu 1980'li yılların sonlarına doğru daha çok tartışılmaya başlanmıştır. Eğitimde baş gösteren kalite ihtiyacının temel nedenlerinden biri ülkelerin kendi ulusal eğitim seviyelerini artırma isteğidir. Eğitim, diğer bütün sektörlerde sunulan ürün ve hizmetlerin kalitesi üzerinde doğrudan etkiye sahip bir faaliyet alanıdır. Üretim sektöründe çalışan insan kaynağının sahip olduğu bilgi ve yetkinlik düzeyi, alınan eğitimin kalitesiyle ilişkilidir. Eğitim, fakirliğin ve eşitsizliğin azaltılmasındaki en güçlü adımlardan biridir ve sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin de temelini oluşturmaktadır. Taşkesenlioğlu (2010), eğitim alanının ülkeye sağlayacağı katma değer öneminde bahsederek eğitimin geliştirilmesinde atılacak her adımın ülkenin geleceğinin ve bilgili, kendini yetiştirmiş nesillerin garantisi olduğu belirtilmektedir. Bu yüzden, hizmet sektörü içinde katma değer açısından eğitim faaliyetlerinin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Bishop (1995) ise kişinin iş hayatındaki başarısının en önemli ve tek belirleyicisinin eğitimdeki başarısı olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle günümüzün rekabetçi koşulları düşünüldüğünde, sadece bireylerin değil, ülkelerin de farklı alanlar itibarıyla rakiplerine üstün gelebilmelerinin önemli bir ölçütü alınan eğitimin kalitesiyle ilgili olmaktadır.

Eğitimin kalitesinin bu denli önemli olduğu göz önüne alındığında, eğitimde kalitenin ne olduğu ve kalitenin nasıl ölçüleceği soruları ön plana çıkmaktadır. Ürünler için kalite standartlarının belirlenmesi ve kalite güvence sistemlerinin oluşturulması için daha somut ölçütler söz konusuysen, hizmet sektöründe, bu sektörün nitelikleri itibarıyla kalitenin tanımlanması ve ölçülmesi konusu biraz daha zor olmaktadır. Çünkü hizmet soyuttur ve sunulduğu anda tüketilir (Filiz ve Kolukısaoğlu, 2014; Taş, 2012). Hizmet sektöründe kalite, idrak edilebilme, uygulanabilirlik, kontrol edilebilme ve sürekliliği sağlayabilme açısından oldukça güç, belirsiz ve karmaşık bir kavram olarak ifade edilmektedir (Kılıç ve Eleren, 2009). Benzer şekilde eğitimde kalitenin tanımlanmasında farklı görüşler ileri sürülmektedir. Fredriksson (2004), eğitim kalitesinin, bilgi ve becerinin öğrenilme düzeyiyle ilişkilendirildiğini, bunun yanı sıra, öğretilen/öğrenilen bilgi ve becerinin kapsamının da kalite tanımına dâhil edildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, eğitimde kalite, doğru şeyleri iyi öğrenmekle alakalı olmaktadır. Dünya Bankası'nın Eğitim İçin Öncelikler ve Stratejiler (1995) başlıklı

raporunda, eğitimde kalitenin tanımlanmasının ve ölçülmesinin zor olduğu belirtilmekte ve iyi bir tanımın mutlaka öğrencilerle ilgili çıktılarını içermesi gerektiği bildirilmektedir. Bazı bilim adamları kaliteyi bir çıktı, bazıları ise özellik olarak görmektedir. Bazı uzmanlar eğitimi hiçbir zaman sona ermeyen hata giderme süreci olarak değerlendirmektedir (Henard and Leprince-Ringuet, 2008). Farklı bakış açıları, eğitimde kalitenin sağlanması ve sürdürülmesi konularında da birbirinden farklı ulusal ve uluslararası yaklaşımların geliştirilmesine neden olabilmektedir. Ancak eğitimin evrenselliği, hem örgün hem de yaygın eğitimin kalitesinin de aynı evrensel çizgiyi yakalaması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu ihtiyaçlara bağlı olarak eğitimde kalite geliştirmeye yönelik önemli uygulamalardan biri yükseköğretim alanında 1990'lı yılların sonuna doğru Avrupa'da başlatılmıştır. Başlangıçta 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) oluşturmayı hedefleyen Bologna Süreci, karşılıklı tanınırlığı olan ve kaliteli bir yükseköğretim çerçevesi ortaya koyarak, üye ülkelerdeki yükseköğretimin, özellikle ABD'deki yükseköğretim kalitesiyle yarışabilir hale gelmesini amaçlamıştır. Bologna Süreci kapsamındaki kalite yönetimi ve kalite güvencesi strateji ve uygulamaları, yükseköğretim programlarının akreditasyonunu da ön plana çıkarmıştır. Eğitimde kalite güvencesi konusunda özellikle temel kalite temin araçlarından biri sayılan kurumsal ve programa yönelik akreditasyonun önemi de oldukça büyüktür. Temeli 1950'li yıllarda ABD'de atılan ve eğitim kurumlarında kurumsal veya programlar açısından belirli standartların sağlanmasına yönelik ortaya çıkan akreditasyon, günümüzde yükseköğretim kurumlarında en etkili kalite güvence araçlarından birisi haline gelmiştir (Çabuk, 2010). Bu çerçevede, mühendislik, mimarlık, fen ve edebiyat alanlarında gerçekleştirilen program akreditasyonu çalışmaları da düşünüldüğünde, ülkemizde peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyonuna yönelik çalışmaların önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyonuna yönelik ulusal ve uluslararası girişimlerin ve uygulamaların varlığı, ülkemizdeki peyzaj mimarlığı eğitimi veren yükseköğretim kuruluşları için kalite güvencesinin sağlanmasında başvurabilecekleri önemli referanslar arasında yer almaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'deki peyzaj mimarlığı programları açısından kalite yönetimi ve program akreditasyonu gereklilikleri irdelenerek, mevcut durum üzerine önerilerde bulunulacaktır.

Yükseköğretimde Kalite ve Akreditasyon

Üst düzey istihdam becerilerini arttırmak, küresel olarak rekabet edebilir araştırma yeteneklerini sürdürmek ve toplumsal fayda sağlayacak bilgi yayılımını geliştirebilmek, ülkelerin en önemli gündemleri arasında yer almaktadır. Yükseköğretim, başlıca 4 misyon itibarı ile sosyal ve ekonomik kalkınmaya hizmet etmektedir. Bunlar; insan kapitalinin oluşturulması, bilgi altyapısının oluşturulması, bilgi kullanımının yaygınlaştırılması ve bilginin yaşatılmasıdır (Bradley, 2008). Diğer yandan yükseköğretimin küreselleşmeden etkilenmesi ve sınırlar ötesi bir yayılım göstermesi, söz konusu ekonomik ve sosyal kalkınmanın sürdürülebilirliği konusunu gündeme getirmekte ve yükseköğretimde kalite güvencesinin sağlanmasına hizmet edecek uygulamaların geliştirilmesine aracılık etmektedir.

Yükseköğretimde kaliteye ilgi duyulması 1980'li yıllarda daha etkili bir eğitimin sağlanması ihtiyacı ile birlikte baş göstermiş ve üniversitelerdeki finansal yönetimden derslerin işlenmesine kadar tüm alanlarda ilerleme sağlayacak bir değer olarak görülmüştür. Bu dönemden itibaren eğitim alanında "müşteri odaklılık", "çalışanların yetkilendirilmesi" sürekli iyileştirme" ve "Deming'in 14 ilkesi" gibi kavramlar sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (Green, 1994; Felder and Brent, 1999). Özellikle 1985'ten sonra ABD'de, 1990'lardan sonra İngiltere'de TKY'nin yükseköğretimde uygulanmasına dair çalışmalar oldukça dikkat çekicidir (Kalaycı, 2008). Stephenson (2012), küreselleşmeyle birlikte yaşanan hızlı değişimlerin, yükseköğretimin kalitesini değerlendirmeyi zorunlu kıldığını bildirmektedir. Bu değerlendirme konuları içinde; eğitimin öğrencilere kişisel ve mesleki gelişimleri için sorumluluk alma konusunda edindirdiği özgüven, gerek özel hayat gerekse iş yaşamında sergilenen yeterliliklerin düzeyi, bilgi ve becerinin kazanılma, geliştirilme ve uygulanma seviyesidir. Kaliteli bir yükseköğretimin sağlanması eğitimcilerin desteklenmesi, buna ek olarak öğrencilerin, eğitim kurumunun içindeki ve dışındaki paydaşların sürece dâhil edilmesini gerektirmektedir. Arzu edilen bilgi ve yetkinliklerin asgari düzeylerde kazandırılabilmesi için kurumların misyonlarıyla ve

programın nitelikleriyle uyumlu müfredatların geliştirilmesi de son derece önemlidir. Bu çerçevede, sadece akademik programlara yönelik değil, aynı zamanda bir yükseköğretim programının etkili şekilde yönetilebilmesi için gerekli olan idari süreçlerin de kalitesinin sağlanmasında farklı kalite geliştirme yaklaşımlarının benimsendiği görülmektedir. Bunlar arasında uzman yaklaşımları, ödül benzetme yaklaşımları, ulusal ve/veya uluslararası işbirlikleri çerçevesinde geliştirilen kalite sağlama protokolleri, sözleşmeler ve standartlar gibi araçların uygulanması yer almaktadır.

Yükseköğretimde kalite sağlamaya duyulan bu ihtiyaca cevaben başlatılan önemli girişimlerden bir tanesi Bologna Süreci olmuştur. 1999 yılında 29 Avrupa ülkesinin temsilcileri tarafından imzalanan Sorbonne Bildirisi ile başlatılan Bologna Süreci'nin temel amacı 2010 yılına kadar AYA oluşturmaktır. Böylelikle, yükseköğretimde ulusal düzeydeki zenginliğin ve çeşitliliğin korunması koşuluyla, Avrupa genelinde belirli temel çerçeveler açısından bir bütünlüğün ve uyumun yakalanması amaçlanmıştır. Hedefler arasında; kurumların ve programların değerlendirilmesi, öğrenci ve öğretim elemanlarının hareketliliği, derecelerin tanınırlığı, karşılaştırılabilir prosedürlerin geliştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliği yaratılması, yaşam boyu öğrenme, akreditasyon sistemlerinin oluşturulması, kalite güvencesi sağlanmasına yönelik uygulamalar ve uluslararası ağların oluşturulmasına yönelik pek çok konu yer almıştır (YÖK, 2018). Sürecin 10. yılındaki Budapeşte-Viyana Konferansı'nda, sonraki 10 yıl için hedefler belirlenmiş ve Mayıs 2015'te Erivan'da yapılan toplantı ile 4. Bologna Politika Formu yayımlanmıştır. Erivan Bildirisi ile sürecin üyesi olan 47 ülkenin, “yükseköğretim için kamusal sorumluluk, akademik özgürlük, kurumsal özerklik ve bütünlüğe olan bağlılığı temel alan” AYA'nın oluşturulmasına yönelik çalışmaların, “güçlü bir kamusal finansman sağlamaya dayalı ve ortak bir derecelendirme yapısı, kalite güvencesi ve tanınma ile ilgili ilke ve süreçlerde ortak bir anlayış ve birtakım ortak araçlar yoluyla yürütüldüğü” vurgusu yapılmaktadır (Erivan Bildirisi, 2015).

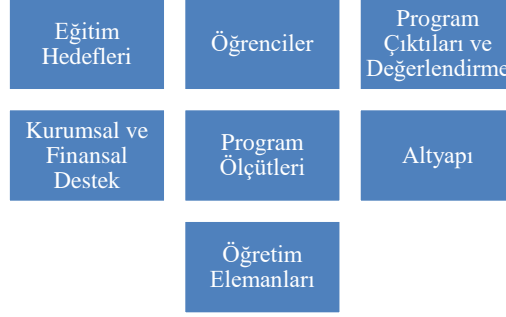
Bologna Süreci kapsamında, yükseköğretimde kalite güvencesi sağlanmasına yönelik en belirgin yaklaşım 2005 Bergen Konferansı'nda ortaya çıkmıştır. Bu konferansta “Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda Kalite Güvencesi için Standartlar ve İlkeler (ESG)” kabul edilmiş ve kalite güvencesi anlamında önemli aşamalar kaydedilmiştir. Bu süreçte yükseköğretimin kalitesinin tanımlanabilmesi ve sürdürülmesi amacıyla yeterlilikler çerçevelerinin oluşturulması, öğrenme çıktılarının belirlenip uygulanması ve öğrenci merkezli öğrenme ve eğitime odaklanılması önemli çalışmalar olarak kabul edilmektedir. 2015 yılında ise, güncel ihtiyaçları ve gereklilikleri içerecek şekilde güncellenen ESG dokümanı kabul edilmiştir. Bu dokümanda, kalite güvencesinin, yükseköğretim sistemlerinin ve kurumlarının eğitim alanında yaşanan gelişme ve değişimlere ayak uydurabilmelerini sağlamak ve aynı zamanda öğrenciler tarafından kazanılan yeterliliklerin kurumsal misyonlarla uyumlu olmasını güvence altına almak konularında önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. ESG, yükseköğretimde iç ve dış kalite güvencesi için bir dizi standart ve ilke sunmaktadır (Tablo 1) (Çabuk, 2010; ESG, 2015).

Tablo 1. ESG 2015 kapsamındaki kalite güvence standart ve ilkeleri (Çabuk, 2010; ESG, 2015)

İÇ KALİTE GÜVENCESİ İÇİN STANDARTLAR VE İLKELER	DIŞ KALİTE GÜVENCESİ İÇİN STANDARTLAR VE İLKELER	KALİTE GÜVENCE AJANSLARI İÇİN STANDARTLAR VE İLKELER
<ul style="list-style-type: none">• Kalite güvence politikası• Programların tasarlanması ve onaylanması• Öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme• Öğrenci kabul, kazanım, tanıma ve belgelendirme• Öğretim kadrosu• Öğrenme kaynakları ve öğrenci desteği• Bilgi yönetimi• Kamunun bilgilendirilmesi• Sürekli izleme ve programların periyodik gözden geçirilmesi• Dönemsel dış kalite güvencesi	<ul style="list-style-type: none">• İç kalite güvencesinin göz önüne alınması• Amaca uygun metodolojilerin tasarlanması• Süreçlerin uygulanması• Değerlendirme uzmanları• Değerlendirme karar ölçütleri• Raporlama• İtirazlar ve şikâyetler	<ul style="list-style-type: none">• Kalite güvencesi için faaliyetler, politikalar ve süreçler• Resmi statü• Bağımsızlık• Tematik analiz• Kaynaklar• İç kalite güvencesi ve profesyonel yönetim• Ajansların dönemsel olarak dış denetime tabi tutulması

ESG'deki temel amaç, AYA'daki yükseköğretim kurumlarının uyumlu ve kıyaslanabilir kalite düzeyinde hizmet vermelerini sağlayacak ilkeler ortaya koymaktır. Bu çerçevede ülkeler ulusal kalite güvence standartlarını oluşturmakta ve buna uygun olarak kendi yükseköğretim sistemlerini değerlendirmektedir (Çabuk, Tazebay ve Çabuk, 2010). Bologna Süreci'ne 2001 yılındaki Prag Konferansı ile üye olan Türkiye'de, ulusal yükseköğretim kalite güvence sistemini oluşturmak amacıyla 2005 yılında Yüksek Öğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuş ve Yüksek Öğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği yayımlanmıştır. 23 Temmuz 2015 tarihinde ise Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği yayımlanmış ve bu Yönetmelik çerçevesinde oluşturulacak Yükseköğretim Kalite Kurulu için üye ve değerlendirici belirlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Ayrıca, YÖK tarafından Türk Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nin geliştirilmesi yükseköğretim ile kazandırılması hedeflenen asgari bilgi, beceri ve yeterlilikleri tarif eden önemli ulusal kalite geliştirme çalışmaları arasında yer almaktadır.

Söz konusu gelişmeler ve ülkemizdeki yükseköğretim kalite güvencesi oluşturma girişimlerine bakıldığında, yükseköğretim programlarına yönelik akreditasyon faaliyetlerinin önemli bir kalite sağlama aracı olduğu açıkça görülmektedir. Akreditasyon ayrıca bir dış kalite güvencesi prosedürlerinden biri olarak da görülmektedir (ENQA, 2008; Özer, Gür ve Küçükkan, 2011). Akreditasyon, eğitim, araştırma ve akademik performansın geliştirilmesinde önemli faydalar sağlayan, sürekli iyileşmeyi ve yaşam boyu öğrenmeyi hedefleyen, öz değerlendirme ve dış değerlendirme uygulamalarıyla yürütülen gönüllü bir kalite sağlama aracıdır. Kavak (1999), yükseköğretimdeki akreditasyonun başlıca amaçları arasında; eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, sürekli bir iç ve dış denetim mekanizmasının geliştirilmesi, öğrenci, toplum ve işverenlere eğitimin asgari standartlara uygun yürütüldüğüne dair güvencenin verilmesi, yükseköğretimin her kademedeki çalışanının uygun seviyelerde kalite geliştirme çalışmalarına katılımının sağlanması ve yükseköğretimde öğrenci seçme sistemini geliştirmeye yönelik önerilerde bulunulması gibi konuların yer aldığını bildirmektedir. Bu çerçevede oluşturulan akreditasyon standartları akreditasyon ajansına, akredite edilen programa ve ulusal yaklaşımlara göre farklılıklar gösterebilmektedir. Ancak yine de, yükseköğretim programlarının akreditasyonunda asgari olarak göz önüne alınması gereken belli başlı ölçütlerin varlığından söz etmek mümkündür (Şekil 1).

Şekil 1. Temel akreditasyon ölçütleri (Çabuk, Uluçay ve Çabuk, 2013)

Her eğitim programındaki en önemli ölçütlerin başında, eğitim kurumunun hedefleri, verilen eğitim ile kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve yetkinliğin tarif edildiği öğrenme çıktıları ve programa alınacak öğrencilerin nitelikleri gelmektedir. Öğretim kadrosunun, fiziksel ve finansal koşulların niteliği ve niceliği programın arzu edilen çıktılara ulaşmasında oldukça önemlidir. Programın bağlı olduğu eğitim kurumunun diğer birimleri ile olan iyi ilişkiler, toplumla ve sektörle yapılan işbirlikleri ise akreditasyonun sürdürülebilirliği için önemli bir gerekliliktir. Tüm bu unsurlar birbirleriyle etkileşimli şekilde oluşturulmalı, iyileştirilmeli ve yönetilmelidir.

Dünyadaki örneklerine bakıldığında, ABD ve İngiltere’deki akreditasyon uygulamalarının Kıta Avrupası ülkeleri, Avustralya ve Japonya’ya aynı felsefi temeller üzerinde, ancak değişik şekillerde ve oranlarda yansıdığı görülmektedir. Diğer taraftan Meksika, Türkiye gibi ülkelerde de ABD modeline uygun akreditasyon çalışmaları ve uygulamaları yapılmaktadır. Türkiye’de YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı ve Dünya Bankası ortaklığıyla gerçekleştirilen “Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi” çerçevesinde 1998 yılında Eğitim Fakülteleri akredite edilmiştir (Erdem, 2006). Mühendislik Dekanları Konseyi’nin başlattıkları girişimler sonucunda 2003 yılında Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)’nin kurulması, yükseköğretim programlarının akreditasyonunda önemli bir adım taşı olmuştur. 2017 yılı itibariyle 50’den fazla üniversitede 300’den fazla mühendislik programı MÜDEK tarafından akredite edilmiştir.

Bir diğer akreditasyon girişimi Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK)’nın kurulmasıdır. TMMOB Mimarlar Odası altında oluşturulan MİAK da 2017 yılı itibariyle 7 farklı üniversite altında eğitim veren mimarlık programlarının akreditasyonunu onaylamış olup 5 üniversitenin başvurusunu ise kabul etmiş bulunmaktadır. MÜDEK ve MİAK örneklerini takip ederek 2009 yılında Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (FEDEK), 2012 yılında Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD), 2014 yılında Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER) ve Türk Psikologlar Derneği tarafından Akreditasyon Üst Kurulu’nun oluşturulması, Güzel Sanatlar Fakülteleri’ne bağlı programların akredite edilmesine yönelik başlatılan girişimler yükseköğretimde akreditasyon konusunda yapılan önemli ulusal girişimler arasında yer almaktadır.

Bu çerçevede ülkemizde farklı fakülteler altında eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini sürdürmekte olan peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyonun sağlanması da önemli bir konu olarak gündeme gelmektedir. Çalışma alanları oldukça geniş bir yelpazede çeşitlilik gösteren peyzaj mimarlarının, mesleğin gerektirdiği asgari bilgi, beceri ve yetkinlik düzeyine sahip olarak mezun olmalarını sağlamak, böylelikle sektörde nitelikli bir istihdamın sağlanmasını ve mesleğin doğru şekilde icra edilebilmesini güvence altına almak için program akreditasyonuna yönelik çalışmaların biran önce tamamlanması ve uygulamaya sokulması önem kazanmaktadır

Peyzaj Mimarlığı Programlarında Kalite ve Akreditasyon

Peyzaj mimarları, gezegenimizdeki yaşamı mümkün kılan tüm unsurları ve sistemleri barındıran, içinde zamana bağlı hızlı veya yavaş değişimlerin meydana geldiği alanlarda faaliyet

gösteren profesyonellerdir. Bu gerçek, peyzaj mimarlarının, pek çok farklı temel bilimler hakkında bilgi ile farklı sistemleri ve bu sistemler arasındaki ilişkileri anlayıp değerlendirebilecek bir altyapıya sahip olmalarını gerekli kılmaktadır (Çabuk ve Değerliyurt, 2014). Peyzaj mimarlığı birçok açıdan mimarlık ve şehir planlama arasındaki zemini doldurmaktadır ve iki disiplinle de örtüşen bir çalışma alanına sahiptir. Sonuç olarak, peyzaj mimarlığı, plancılarının kural koyucu yönelimi ile mimarların form oluşturma vurgusu arasında bir köprü kurulmasına yardımcı olan bir meslektir (Steiner, 2011). Mesleğin bu yapısı, peyzaj mimarlarının yükseköğretim boyunca aldıkları eğitimin, faaliyet gösterilecek tüm alandaki bilgi ve beceriyi kazandıracak yeterlilikte olmasının önemini gözler önüne sermektedir.

Bu önem ve ihtiyaçtan yola çıkarak peyzaj mimarlığı eğitiminin kalitesini arttırmak amacıyla ABD başta olmak üzere pek çok ülkede asgari kalite standartları tanımlanmış ve akreditasyon uygulamaları geliştirilmiştir. Bu çerçevede, Amerikan Peyzaj Mimarları Topluluğu (American Society of Landscape Architects - ASLA) bünyesinde kurulmuş olan Peyzaj Mimarlığı Akreditasyon Kurulu (Landscape Architecture Accreditation Board- LAAB), ABD'deki peyzaj mimarlığı programlarını akredite etmektedir. Benzer misyonla hareket eden diğer organizasyonlar arasında; Kanada'daki Peyzaj Mimarları Akreditasyon Konseyi Topluluğu (Canadian Society of Landscape Architects Accreditation Council - CSLA), İngiltere'deki Peyzaj Enstitüsü (Landscape Institute - LI), Avustralya'daki Avustralya Peyzaj Mimarları Enstitüsü (Australian Institute of Landscape Architects - AILA) ve Almanya'daki Mimarlık ve Planlama Programları Akreditasyon Kuruluşu (Akkreditierungsverbund für Studiengänge der Architektur und Planung - ASAP) sayılabilir. Bunun dışında uluslararası seviyede, Avrupa Peyzaj Mimarlığı Okulları Konseyi (European Council of Landscape Architecture Schools - ECLAS), LE:NOTRE (Peyzaj Eğitimi: Avrupa'da Yeni Öğretim ve Araştırma Fırsatları) Tematik Ağı, Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu (International Federation of Landscape Architects – IFLA), Avrupa Peyzaj Mimarlığı Okulları Konseyi (European Council of Landscape Architecture Schools - ECLAS) gibi kuruluşlar peyzaj mimarlığı eğitiminin geliştirilmesine, eğitimdeki asgari gerekliliklerin tanımlanmasına, peyzaj mimarlığı eğitimlerinde kalite güvencesi oluşturulmaya yönelik sistemlerin tarif edilmesine yönelik önemli çalışmalar ve işbirlikleri gerçekleştirmektedir. IFLA, UNESCO işbirliği ile oluşturduğu “UNESCO/IFLA Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Anlaşması” (2005) kapsamında peyzaj mimarlığı eğitiminin gerekliliklerini ve hedeflerini ortaya koymuş, 2012 yılında paydaş geribildirimleri doğrultusunda bu dokümanı güncelleştirilmiştir. IFLA tarafından onaylanan bir diğer önemli doküman ise “Akreditasyon veya Tanınırlık için Kılavuz Doküman” (2008) olmuştur. Bu kılavuz vasıtasıyla peyzaj mimarlığı programlarının tanınırlığı ve akreditasyonu için temel ilkeler ortaya koyulmuştur.

Ulusal bazda yapılan önemli çalışmalar içinde TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası (PMO) ve Peyzaj Mimarlığı Akademik Topluluğu (PEMAT) tarafından gerçekleştirilen girişimler önemli bir yere sahiptir. PMO tarafından taslak bir yönetmelik hazırlanmış, PEMAT tarafından çeşitli dönemlerde yapılan toplantılarda peyzaj mimarlığı eğitiminde kalitenin artırılması ve akreditasyon hazırlıklarının sürdürülmesi konusunda kararlar alınmıştır.

Ülkemizde program akreditasyonu alanında hizmet veren MÜDEK ve MİAK'ın ABD'deki kendi alanlarına denk kuruluşların akreditasyon standartlarını, FEDEK'in MÜDEK standartlarını, ECZAKDER'in ise Kanada Eczacılık Programları Akreditasyon Kurulu'nun standartlarını örnek almış olduğu gerçeğinden hareketle, ulusal düzeydeki peyzaj mimarlığı program akreditasyonu standartlarının oluşturulmasında bu konuda en tecrübeli ülkelerin başında gelen ABD'deki LAAB standartlarını göz önüne almanın yol gösterici olacağı açıktır. 2016 yılında revize edilen ve güncel olarak ABD'deki peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyonunda temel alınan kılavuza göre peyzaj mimarlığı programları için akreditasyon standartları aşağıdakilerden meydana gelmektedir (LAAB, 2016):

- **Programın Misyonu ve Hedefleri:** Her programın, peyzaj mimarlığı mesleğine uygun amaç ve hedeflerle desteklenmiş bir misyonu olmalı, bunlara ulaşılması konusunda ilerleme gösterilmelidir. Misyon, programın bağlı olduğu kurumun misyonu ile de uyum içerisinde olmalı, programın varoluş amacını açık şekilde ifade etmelidir. Bu standardın diğer alt bileşenleri; eğitim amaçları, eğitim hedefleri, uzun vadeli planlama süreci ve program tanıtımı olarak belirlenmiştir.

- **Programın Özerkliği, Yönetimi ve İdaresi:** Program; misyonuna, amaç ve hedeflerine ulaşabilmesini sağlayacak yetkiye ve kaynaklara sahip olmalıdır. Standardın alt bileşenleri; programın yönetimi, kurumsal destek, çeşitlilik taahhüdü, öğretim kadrosunun katılımı, öğretim elemanlarının sayısı konularından meydana gelmektedir.
- **Mesleki Müfredat:** Müfredat, mesleğe yönelik temel bilgi, beceri ve uygulamaları içerecek şekilde oluşturulmalıdır. Misyon ve hedefler, müfredat, ders programı, müfredatın değerlendirilmesi, örgün eğitim deneyiminin artırılması, lisans düzeyinde ödevler/çalışmalar, lisans düzeyi ilgi alanları, yüksek lisans düzeyindeki araştırma/burs olanakları bu standart maddesi altında incelenen diğer alt ölçütlerdir.
- **Öğrenci ve Program Çıktıları:** Program, öğrencileri, peyzaj mimarı olarak kariyer yapabilecekleri şekilde yetiştirmelidir. Bu konuda verilen hizmetlere; sunulan eğitim programları, danışmanlık/rehberlik hizmetleri, diğer akademik ve mesleki olanaklar dahildir. Öğrenme çıktıları, öğrencilere verilen danışmanlık ve diğer program faaliyetlerine katılım konuları bu standart maddesi altında değerlendirilmektedir.
- **Öğretim Kadrosu:** Öğretim elemanlarının niteliği, akademik pozisyonları, mesleki faaliyetleri, programın akademik misyonunun ve hedeflerinin gerçekleştirilmesini destekleyecek ve geliştirecek yeterlilikte olmalıdır. Bu standart; yeterlilikleri kanıtlayan dokümanlar, öğretim elemanlarının geliştirilmesi ve öğretim elemanlarının özlük hakları başlıkları altında incelenmektedir.
- **Kurum, Toplum, Mezunlar ve Çalışanlarla İlişkiler:** Programın; bağlı olduğu kurumla, meslek topluluklarıyla, toplumla, mezunlarla ve çalışanlarla kuracağı ilişkilere dair bir planının veya buna ilişkin kayıtlarının olması gereklidir.
- **Tesisler, Ekipman ve Teknoloji:** Öğretim elemanlarının, öğrencilerin ve tüm personelin program misyon ve hedeflerine ulaşılması için gerekli olan tesislere, ekipmana, kütüphaneye ve teknolojik imkanlara erişebilmesi önemlidir. Tesisler (mekanlar), bilgi sistemleri ve teknik ekipman ile kütüphane kaynakları bu standart altında değerlendirilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Genel olarak, ülkemizdeki program akreditasyonu çalışma ve uygulamaları bazı çevreler tarafından eleştirilmekte ve önyargı ile karşılanabilmektedir. Ancak bu eleştirilerin temel nedeninin belirli konuların eksik ya da yanlış bilinmesinden kaynaklandığı açıkça görülebilmektedir. Henüz ulusal altyapısı oluşturulmamış olsa da peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyonu için de aynı durum söz konusudur.

İlk olarak, akreditasyonun eğitim programlarını tek bir kalıba sokacağı, tek bir ders programının ve sadece belirli ders kitaplarının kullanımını zorunlu hale getireceği yönünde endişelerin çeşitli ortamlarda dile getirildiği görülmektedir. Oysa, akreditasyon, bir mesleğin başarı ile icra edilmesinde gerekli olacak asgari gereklilikleri ortaya koyan bir kalite güvence sistemidir. Dolayısıyla, akreditasyonun amacı, eğitimde asgari koşullar sağlanmak koşuluyla çeşitliliğin ve iyileştirilmelerin sağlanmasıdır.

Bir diğer endişe ise akreditasyonun getireceği iş yükü ve masraflardır. Her kalite güvence sisteminin kurulumunda olduğu gibi, süreç boyunca belirli bir iş yükü ve masraf şüphesiz söz konusudur. Ancak sistemin uzun vadede getireceği akademik, sektörel ve toplumsal faydalar düşünüldüğünde, yapılan yatırımın gerekliliği daha iyi anlaşılacaktır. Akreditasyon, periyodik gözetimleri gerekli kılan, böylelikle kalitenin sürekliliğini sağlayan bir güvence sistemi yaratılması açısından önemlidir.

Bazı eleştiriler ise, ISO 9001 gibi temel bir kalite yönetim sistemi sertifikasyonunun, program akreditasyonu ile sağlanacak kalite güvencesinin yerine geçebileceği yönündedir. ISO 9001 gibi kalite yönetim sistemi standartları, idari anlamda kalite güvencesi sağlamaya yönelik unsurlardan meydana gelmektedir. Ayrıca, ISO 9001 sertifikasyonu, ürünlerin/hizmetlerin kaliteli olduğunun göstergesi olmayıp, işletmede standartlara uygun bir yönetim sisteminin işletildiğini kanıtlamaktadır. Dolayısıyla

ISO 9001 sertifikasyonunun, program akreditasyonunun yerini tutması mümkün değildir. Aslında eğitim programlarında kalite sağlama yolunda gerek akademik gerekse idari kalite güvence sistemlerinin bütünlük olarak uygulanması daha faydalı olacaktır.

Peyzaj mimarlığı programlarının ülkemizde hangi fakülteler altında yapılandırılması gerektiğine dair tartışmalar da akreditasyon sürecinin bir konusu gibi algılanmaktadır. Oysa akreditasyonun temel amacı ve yapısında böyle bir yaptırım söz konusu olmadığı gibi, daha önce de belirtildiği üzere asgari gereklilikler yerine getirilmek şartıyla çeşitlilik desteklenmektedir. Peyzaj mimarlığı bölümlerinin fakülteler bazında idari yapılanması konusu bir akreditasyon şartı olmayıp, farklı platformlarda mesleğin geleceği göz önüne alınarak tartışılabilir önemli bir unsurdur.

Ülkemizdeki peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyonuna yönelik ulusal çalışmaların diğer ulusal örneklerle kıyasla yavaş ilerlediği görülmektedir. Bu çalışmaların, MÜDEK örneğindeki gibi benzer bir idari yapılanma altında biran önce tamamlanması ve farklı fakülteler altında yer alan peyzaj mimarlığı programlarındaki asgari eğitim koşullarının sağlanmasına yönelik uygulamaların başlatılması önemlidir. Bununla birlikte, akreditasyon kapsamında peyzaj mimarlığı programlarının tamamının aynı fakülteler altında toplanması zorunluluğu yoktur. Yurtdışı örneklerinde, programların farklı fakülteler bünyesinde eğitim verdikleri görülmektedir. Önemli olan, hangi fakülte altında olursa olsun eğitimin asgari standartlarının sağlanmasıdır. Akreditasyonun ve amaçlarının iyice anlaşılıp gönüllülük çerçevesi içinde uygulamaya geçilmesi, “tanınırlık” sorunları yaşayan mesleğin gelişimi için faydalı olacaktır. Dolayısıyla, vakit kaybetmeden peyzaj mimarlığı programlarının akredite edilebileceği oluşumları ortaya koymak gerekmektedir.

İstanbul Teknik Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Programı'nın 2017 yılı içerisinde IFLA tarafından akredite edilmesi (tanınması) peyzaj mimarlığı alanında akreditasyon çalışmaları adına önemli bir ulusal başarı ve deneyimdir. Ulusal akreditasyon süreçlerinin tanımlanması aşamasında bu kıymetli deneyimler de mutlaka göz önüne alınmalıdır.

ÖNERİLER

Ulusal anlamda peyzaj mimarlığı eğitiminde kalite güvencesinin sağlanabilmesi için PMO ve PEMAT tarafından 2010 yılından bu yana sürdürülen akreditasyon çalışmalarının hızlandırılması önemlidir. Bu çerçevede, ülkemizdeki peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyonu kapsamında oluşturulacak yapılanmada göz önüne alınması gereken temel konular aşağıda belirtilmiştir.

- **Yasal, idari ve mali yapılanmanın tanımlanması:** Akreditasyondan sorumlu olacak kuruluşa ait yasal dayanak, organizasyon yapısı, finansal sürdürülebilirliği güvence altına alacak kaynaklar (mali kaynaklar başta olmak üzere) belirlenmelidir.
- **Başvuru alma ve değerlendirme süreçlerinin tanımlanması:** Akreditasyon başvurusu yapmak için gerekli asgari koşulların, yöntemlerin, dokümanların/formatların, sürelerin, ücretlerin ve başvuruların değerlendirilerek başvuru sahiplerine sonuçların bildirilmesine yönelik tüm prosedürlerin belirlenmesi gereklidir. Tüm koşullar IFLA ve Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) ve ilgili yükseköğretim mevzuatı ile uyumlu olacak şekilde oluşturulmalıdır. Süreçlerde görev alacak kurulların, komisyonların da kimlerden oluşacağı, görev, yetki ve sorumlulukları ortaya konulmalıdır.
- **Akreditasyon standartlarının belirlenmesi:** Programların hangi standartlara göre değerlendirilecekleri, değerlendirmeler sırasında esas alınacak ölçüt ve göstergelerin neler olduğu açık ve anlaşılır şekilde ortaya koyulmalıdır. Bu kapsamda, asgari olarak programların öğrenme çıktılarının ortaya konması önemli bir aşamadır. Öğrenme çıktıları belirlenirken örnek alınacak uluslararası benzer çalışmaların yanı sıra UNESCO/IFLA Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Anlaşması ile TYYÇ kapsamında yer alan ölçütler mutlaka göz önüne alınmalıdır. 2004 yılında ASLA tarafından yayımlanan “Landscape Architecture Body of Knowledge” da bu anlamda yol göstericiliğe sahip bir çalışmadır. Ölçütlerin belirlenmesi çerçevesinde de daha önceden bahsedilmiş olan LAAB Akreditasyon Standartları dokümanından faydalanılması yerinde olacaktır.

- **Rapor formatlarının ve değerlendirme süreçlerinin belirlenmesi:** Başvurusu kabul edilen tüm programlar için hazırlanacak rapor formatının asgari yapısının ortaya koyulması, bu raporlar ve beraberinde istenen kanıtların denetçiler/uzmanlar tarafından masa başında incelenmesine, saha ziyaretlerinin gerçekleştirilmesine, denetçi raporlarının hazırlanmasına yönelik tüm usul ve esasların belirlenmesi gereklidir.
- **Denetçi/uzman havuzunun oluşturulması:** Akreditasyon denetimi süreçlerinde görev yapacak kişilerin yetkinlikleri, çalışma ekiplerinin kimlerden oluşacağı, denetçilerin eğitimi ve gelişimi için uygulanacak faaliyetler belirlenmelidir.
- **Karar verme sürecinin tanımlanması:** Denetim ekiplerinin bulgularını ve diğer gereklilikleri esas alarak akreditasyon kararının verilmesine yönelik tüm süreçler ortaya konmalıdır. Akreditasyona yönelik karar türleri, akreditasyon süresi, akreditasyon kararının kimler tarafından verileceği ve/veya onaylanacağı gibi kritik aşamalar belirlenmelidir.
- **İtiraz ve şikâyet süreçlerinin tanımlanması:** Akreditasyonun tüm aşamaları boyunca objektif, tarafsız ve şeffaf bir itiraz ve şikâyet yönetim süreci işletmek için gerekli tüm usul ve esaslar oluşturulmalıdır. Bu çerçevede; itiraz ve şikâyet başvuru süreleri, yöntemleri, bunların değerlendirilmesine yönelik prosedürler ve kurallar, itirazların/şikâyetlerin değerlendirilmesinde görev yapacak kişiler vb. tanımlanmalıdır.
- **Gözetim sürecinin tanımlanması:** Akreditasyonun verilmesi durumunda, geçerlilik süresi boyunca programların ilgili standartlara uygunluğunun sürdürüldüğünü denetlemek amacıyla gerçekleştirilecek gözetim faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin kapsamının tanımlanması gerekmektedir.
- **Kamuya açık bilgi:** Akreditasyona yönelik tüm süreçlerin ilgili paydaşların erişimine açık şekilde duyurulması, hiçbir kesime ayrıcalık tanımayacak şekilde süreçlerin işletilmesini sağlayacak bilgilendirmenin uygun yöntemlerle ve ortamlarda yapılması şarttır.

KAYNAKÇA

- Bishop, J. H. (1995). Improving Education: How Large are The Benefits? How Can It Be Done Efficiently? (CAHRS Working Paper #95-21). Ithaca, NY, USA: Cornell University.
- Bradley, D. (2008). Review of Australian Higher Education Final Report (the Bradley Review), Australian Government, December 2008.
- Çabuk, S.N. (2010). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi ve Akreditasyon: Ülkesel Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Çabuk, S.N., Değerliyurt, M. (2014). Değişen Gezegenimizde Yaşanabilir ve Sağlıklı Çevreler için Peyzaj Mimarlığı. A. Keçeli, Ş. Çelikoğlu (Yay. Haz.). Kent Çalışmaları I içinde (s. 93-128). Ankara: Detay Yayıncılık
- Çabuk S.N., Tazebay İ., Çabuk A. (2010). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Program Akreditasyonunun Önemi. Peyzaj Mimarlığı IV. Kongresi, Bildiriler Kitabı – Açılımlar, 21-24 Ekim 2010, (s. 540-549), İzmir, Türkiye.
- Çabuk, S.N., Taner Uluçay, D.M., Çabuk, A. (2013). Accreditation of Online and Distance Learning Programs: Online GIS Education Program Experience. Turkish Online Journal of Distance Education, 14(1), 231-244. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1006262.pdf> adresinden erişildi.
- ENQA. (2008). Quality procedures in the European higher education area and beyond: Second ENQA survey. Helsinki: ENQA. <http://www.enqa.eu/indirme/papers-and-reports/occasional-papers/ENQA%20Occasional%20papers%2014.pdf> adresinden erişildi.
- Erdem, A. R. (2006). Dünyadaki Yükseköğretimin Değişimi, Selcuk University Social Sciences Institute Journal, (15), 299-314.
- Erivan Bildirisi. (2015). http://yok.gov.tr/documents/10279/15644851/erivan_bildirisi.pdf/8bd7dc00-3b15-4b7f-b0a2-b13d84918b43 adresinden erişildi.

- Felder, R.M., Brent, R. (1999). How to improve teaching quality, *Quality Management Journal*, 6(2), 9-21.
- Filiz, Z., Kolukısaoglu, Y. İ. S. (2014). Servqual yöntemi ve bir hizmet işletmesinde uygulaması. *Dumlupınar University Journal of Social Science/Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, EYİ 2013 Özel Sayısı, 253-266. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/358784> adresinden erişildi.
- Fredriksson, U. (2004). Quality education: the key role of teachers. *International Conference on Education*, 47th Session, 8-11 September 2004, Geneve.
- Green, D. (1994). What is Quality in Higher Education? The Society for Research into Higher Education. UK: Taylor and Francis.
- Henard, F., Leprince-Ringuet, S. (2008). The path to quality teaching in higher education. Paris: OCED Publication.–2008 <http://www1.oecd.org/education/imhe/44150246.pdf> adresinden erişildi.
- IFLA. (2005). IFLA/UNESCO Charter for Landscape Architecture Education. <http://iflaonline.org/wp-content/uploads/2014/11/IFLA-Charter-for-Landscape-Architectural-Education-Revised-2012.pdf> adresinden erişildi.
- IFLA. (2008). Guidance Document For Recognition Or Accreditation. Professional Education Programmes in Landscape Architecture. <http://iflaonline.org/wp-content/uploads/2014/11/IFLA-Guidance-Document-for-Recognition-or-Accreditation.pdf> adresinden erişildi.
- Kalaycı, N. (2008). Yükseköğretimde Uygulanan Toplam Kalite Yönetimi Sürecinde Gözardı Edilen Unsurlardan "TKY Merkezi" ve "Eğitim Programları". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 163-188. <http://dergipark.gov.tr/tebd/issue/26112/275106> adresinden erişildi.
- Kavak, Y. (1999). Öğretmen eğitiminde yeni bir yaklaşıma doğru: standartlar ve akreditasyon. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(19), 313-324. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kuey/article/view/5000050897> adresinden erişildi.
- Kılıç, B., Eleren, A. (2009). Turizm sektöründe hizmet kalitesi ölçümü üzerine bir literatür araştırması. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1), <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/201495> adresinden erişildi.
- LAAB. (2016). Accreditation Standards and Procedures. American Society of Landscape Architects. <https://www.asla.org/uploadedFiles/CMS/Education/Accreditation/STANDARDS%20PROCEDURERevised2013.pdf> adresinden erişildi.
- Özer, M., Gür, B. S., Küçükcan, T. (2011). Kalite güvencesi: Türkiye yükseköğretimi için stratejik tercihler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 59-65.
- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) (2015). Brussels, Belgium. http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf adresinden erişildi.
- Steiner, F. (2011). *Design For A Vulnerable Planet*, Austin: University of Texas Press.
- Stephenson, J. (2012). The Concept of Capability And Its Importance in Higher Education. J. Stephenson (Yay. Haz.). *Capability And Quality In Higher Education (First Edition 1998)* içinde (s. 1-13). USA: Yorke, Taylor and Francis.
- Taş, D. (2012). Sağlık hizmet kalitesinin ölçümüne ilişkin bir araştırma, *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, (4), 79-102. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/303537> adresinden erişildi.
- Taşkesenlioğlu, Z. (2010). 2009 Hizmet Sektörü Raporu (MÜSİAD Araştırma Raporları No: 63), İstanbul: MÜSİAD.
- World Bank (1995). *Priorities and Strategies for Education*. Washington D.C: The World Bank.
- Yükseköğretim Kurulu (2018). *Bologna Süreci Nedir?* <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/bologna-sureci-nedir> adresinden erişildi.
- Yüksek Öğrenim Kalite Güvencesi Yönetmeliği (2015). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Resmi Gazete Tarih/Sayı: 15.07.2015/29423, Ankara.